

Høringsinnspill til Meld. St. 32 (2024–2025) Trygg oppvekst i et digitalt samfunn

Juristforbundet er interesse- og arbeidstakerorganisasjonen for mer enn 24.000 jurister, advokater og juridiske studenter. Vi ønsker å komme med innspill til ovennevnte stortingsmelding.

Innledning – ambisjon og realisme

Meldingen adresserer reelle og alvorlige utfordringer knyttet til digitale plattformer, algoritmisk påvirkning, kommersielt press og risiko for overgrep. Samtidig vil vi understreke at ambisjonene i meldingen forutsetter et betydelig styrket rettslig og institusjonelt rammeverk. En trygg digital oppvekst kan ikke realiseres gjennom enkeltstående tiltak alene. Den forutsetter tydelige plikter for plattformer, tilstrekkelig kapasitet i tilsynene, og en rettskjede som faktisk kan håndheve regelverket når barns rettigheter krenkes.

Aldersgrense i sosiale medier – nødvendig, men ikke tilstrekkelig

Juristforbundet deler Datatilsynets og Barneombudets vurdering av at tiltak må gi reell beskyttelse for barn, uten å skape nye og unødige inngrep i barns rettigheter. Tiltak må samlet sett ta utgangspunkt i barnets beste, og i hvordan de faktisk virker i barns digitale hverdag. En lovfestet aldersgrense for bruk av sosiale medier må vurderes opp mot barns rett til privatliv, ytringsfrihet og deltakelse, samt risikoen for utenforskap og mer skjult bruk. En absolutt aldersgrense på 15 år vil ikke i seg selv redusere risikoen for digitale overgrep, manipulativt design eller skadelig innhold, dersom den ikke ledsages av parallell regulering av plattformenes forretningsmodeller, algoritmer og funksjonalitet. Juristforbundet støtter derfor Forbrukerrådets og Medietilsynets vektlegging av at reguleringen må rette seg mot plattformenes ansvar, ikke bare mot barns tilgang.

En aldersgrense kan ikke alene sikre effektiv alderskontroll uten klare og rettslig bindende plikter for plattformene. Det vil i tillegg være nødvendig å regulere plattformenes standardinnstillinger, design og kommersielt press rettet mot barn. Det må finnes tilgjengelige, lavterskel klageordninger for barn og foreldre. Og det vil være behov for effektive tilsyns- og sanksjonsmekanismer ved brudd. Uten dette risikerer en aldersgrense å gi falsk trygghet, der ansvaret i praksis skyves over på foreldre og barn – i møte med globale teknologiselskaper.

Juristforbundet anbefaler derfor at regjeringen:

- presiserer at en eventuell aldersgrense må følges av bindende plikter for plattformene.
- sikrer at tilsynsmyndigheter, politi og påtalemyndighet har kapasitet til å reagere ved alvorlige eller systematiske brudd.
- utreder hvordan barns egne rettigheter til informasjon, innsyn og klage kan styrkes som del av et helhetlig vern.

Tilsynene – avgjørende for faktisk beskyttelse

For å sikre trygg digital oppvekst må tilsynene ha kapasitet til å forstå og følge opp hvordan plattformenes algoritmer kan skade barn. De må kunne følge opp aldersvernsfunksjoner, manipulerende design og kommersielt press. Og de må kunne føre tilsyn med store plattformer

under blant annet Digital Services Act og KI-forordningen. Ikke minst må de kunne håndtere akutte saker som krever rask rettslig vurdering.

Våre medlemmer i Datatilsynet, Medietilsynet og Forbrukertilsynet beskriver en arbeidshverdag med økende sakstilfang, lange saksbehandlingstider og for liten kapasitet til forebyggende og utadrettet tilsyn. Selv der de teknologiske fagmiljøene er sterke, som i Datatilsynet, er arbeidsbelastningen for høy til at jurister klarer å henge med i den teknologiske utviklingen. Forbrukertilsynet rapporterer i tillegg om utfordringer med å beholde juridisk kompetanse, særlig innen personvern, som følge av geografisk beliggenhet og lave lønnsrammer. Dette svekker kontinuitet og håndhevingsevne.

Juristforbundet har i tidligere høringer om digitalisering og KI understreket at lover ikke håndhever seg selv. Nye plikter for plattformer og nye rettigheter for barn krever tilsvarende investeringer i juridisk kompetanse.

Juristforbundet ber derfor regjeringen:

- gjennomføre en samlet kartlegging av tilsynsmyndighetenes juridiske kapasitet og teknologiforståelse.
- øremerke midler til flere juriststillinger i relevante tilsyn, særlig rettet mot barn og unge, KI, personvern, markedsføring og digitale plattformer.
- finansiere tverrfaglige team og systematisk videreutdanning innen KI, algoritmer og plattformregulering.
- sikre rekruttering og kompetansebevaring gjennom konkurransedyktige rammevilkår.

Påtalemyndigheten – barnas saker kan ikke bli liggende

En trygg digital oppvekst forutsetter at barn som utsettes for vold, overgrep, utnyttelse eller alvorlig digital mobbing får rask og forutsigbar oppfølging i straffesakssporet. I dag er påtalemyndigheten preget av høy arbeidsbelastning, restanser og begrenset rom for spesialisering. Påtalemyndigheten får for lite tid til å bygge kompetanse på digitale bevis, plattformansvar og KI-relaterte lovbrudd. Saker blir liggende lenge før påtaleavgjørelse. Bevis svekkes, og tilliten til systemet undergraves. Dette står i motstrid til ambisjonen om at barn skal oppleve rask og trygg oppfølging når de varsler om alvorlige hendelser i sitt digitale liv.

Økt forebygging, strengere regulering og mer tilsyn vil uunngåelig føre til flere saker. Uten et samtidig løft i påtalemyndigheten vil rettssikkerhetsgevinsten for barn utebli.

Juristforbundet anbefaler derfor at regjeringen:

- sikrer et påtaleløft på minimum 300 millioner kroner i revidert nasjonalbudsjett 2026 og statsbudsjettet for 2027.
- øremerker stillinger for påtalejurister med særlig ansvar for saker som berører barn og unge, digitale overgrep og nettrelatert vold.
- finansierer målrettet kompetanseheving om digitale bevis, KI og algoritmisk risiko i tett samspill med tilsynsmyndighetene.

Domstolene – digital rettssikkerhet i praksis

Domstolene er siste ledd i vernet om barn i det digitale samfunnet. Når saker om digitale overgrep, deling av bilder, utnyttelse eller hatytringer mot barn kommer til retten, må behandlingen være rask, forutsigbar og tilpasset barns behov. Dommere skal ta stilling til saker om KI-genererte bilder, manipulerte filer og komplekse sporingsdata. For å klare å sette seg inn i bevis materialet må dommere og saksbehandlere ha tilstrekkelig med tid og teknologiforståelse. Uten dette vil avstanden mellom lovgivernes ambisjoner og barns faktiske rettssikkerhet øke.

For at barn skal ha reell rettssikkerhet ber Juristforbundet om at regjeringen:

- prioriterer modernisering av domstolenes digitale systemer, særlig for håndtering av digitale bevis.
- finansierer målrettede kompetansetiltak for dommere og saksbehandlere om digital kriminalitet, KI og barns rettigheter.
- legger frem en samlet vurdering av hvordan økte krav til forebygging, tilsyn og håndheving vil påvirke ressursbehovet i domstoler og påtalemyndighet, og tilpasser budsjetttrammene deretter.

Avslutning

En trygg digital oppvekst, slik meldingen legger opp til, kan ikke bygges på symboltiltak alene. Den krever et helhetlig system der aldersregulering, plattformansvar, tilsyn, påtalemyndighet og domstoler har rammer og kompetanse til å verne barn i praksis – ikke bare på papiret.